

STORTINGET

Innst. 594 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:208 S (2020–2021)

**Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson og Freddy
André Øvstegård om en langtidsplan for barn og
unge**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester, inkludert, men ikke begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep.»

Det vises til representantforslaget for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Olav Urbø, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til repre-

sentantforslaget fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson, og Freddy André Øvstegård om en langtidsplan for barn og unge. Komiteen registrerer at forslagsstillerne ønsker en stortingsmelding som tar for seg hvilke viktige tjenester det skal satses på for barn og unge i en fireårsperiode.

Komiteen deler forslagsstillerens bekymring hva gjelder pandemiens konsekvenser for barn og unge. Koronaåret har vært krevende og utfordrende på mange måter, særlig vanskelig har det vært for barn og unge. Komiteen vil understreke at det i vurderingene av smitteverntiltak fra både nasjonale og lokale myndigheter har vært fokus på å skjerme barn og unge så langt det har latt seg gjøre. Erfaringene viser at koronapandemien har hatt negative konsekvenser for barn og unge. Komiteen viser til Koronakommisjonens utredning NOU 2021:6, hvor pandemiens kortsiktige og langsiktige konsekvenser er omtalt. Komiteen er enig i at det framover er særdeles viktig med tiltak som både reparerer og forebygger skadene pandemien har forårsaket.

Komiteen merker seg de skriftlige høringsinnspillene som har kommet til komiteen, og som uttrykker stor bekymring for blant annet barn og unges livssituasjon, psykiske og fysiske helse, deres rettigheter, trygghet, omsorgssituasjon, deltakelse i aktiviteter, sosialisering, m.m.

Komiteen viser til svarbrev av 29. april 2021 fra statsråd Ingolf Ropstad. Komiteen merker seg statsrådens vurdering av representantforslaget, og viser til at en rekke stortingsmeldinger, handlingsplaner og strategier er iverksatt som dekker de feltene representantforslaget fra Sosialistisk Venstreparti adresserer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Fol-

keparti, deler forslagsstillernes bekymring for barn og unges situasjon etter over ett år med pandemi. Selv om regjeringen har vært tydelig i sine prioriteringer av barn og unge i håndteringen av pandemien, har denne gruppen blitt rammet særlig hardt. Denne problemstillingen ble godt belyst i interpellasjonsdebatten i Stortinget 6. mai 2021.

Flertallet viser til komiteens møte med barneombudet 4. mai 2021, der hun uttrykte bekymringer for konsekvensene av koronapandemien for barn og unge, både på kort og lang sikt. Flere har også trukket frem behovet for bedre samarbeid på tvers av sektorer. Dette må tas på alvor. Samtidig vil flertallet løfte frem frivilligheten som en av de fremste felles arenaer for mestring og opplevelser.

En stor utfordring kan være at den norske modellen i stor grad legger opp til sektortenkning i departementene, etatene, direktoratene og ikke minst på forvaltningsnivå – hvor mye ansvar ligger hos kommunene som er nærmest innbyggerne. Flertallet opplever imidlertid at regjeringen det siste året – mer enn noen gang – har jobbet mer planmessig, tverrsektorielt og målrettet for å ta vare på sårbare barn og unge under pandemien.

Forslagsstillerne tar til orde for en stortingsmelding på linje med langtidsplanene for Forsvaret og transportsektoren. Flertallet mener dette ikke er sammenlignbart med det brede tjenestetilbudet til barn og unge. Forslagsstillerne løfter frem områdene – men ikke begrenset til – utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep – som de ønsker inn i en langtidsplan. Dette illustrerer på en god måte problemstillingen med koordinering og at det er svært vanskelig å utarbeide en langtidsplan som skal favne denne bredden. Stortinget kan beslutte føringer for tjenester som leveres av regjeringen og underliggende etater, men det er ikke noe ønske om denne type styring av prioriteringene i fylker, kommuner eller frivilligheten.

Flertallet visert til at kunnskapsinnhenting er viktig, og merker seg at regjeringen er i gang med å vurdere nærmere langsiktige konsekvenser av pandemien og smitteverntiltakene for barn og unge, inkludert konsekvenser for relasjoner i familien, og vil se på behov for tiltak. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) vil på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gjennomføre en ny omfangsstudie våren 2021 slik at man får mer kunnskap om omfang av vold og overgrep mot unge under pandemien.

Flertallet viser også til statsministerens redegjørelse for Stortinget 26. april 2021, der hun redegjorde om Koronakommisjonens rapport. I redegjørelsen kom det frem at det i revidert nasjonalbudsjett vil komme tiltak for sårbare barn og unge.

Flertallet viser også til statsrådets svar til komiteen, der han skriver at det er lite hensiktsmessig å utarbeide en langtidsplan for barn og unge etter modell av Nasjonal transportplan eller Langtidsplan for Forsvaret.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet stør forslagsstillarane sin intensjon om viktigheita av langsiktige og forutsigbare rammer i høve til barn og unge framover. Nettopp for å avgrense skadeverknaden av pandemien for denne gruppa. Heilt sentralt her er dei økonomiske rammene for kommunane. Det kan ikkje vere slik at tilboda varierer år for år. Tiltaka som vert sett i gang, må vere kraftfulle og vare over tid.

Denne medlemen er usikker på om svaret akkurat nå er fleire planar.

Det handlar om å følgje opp dei planane ein har innanfor dei områda forslagsstillarane har skissert, og løyve midlar i høve til det. Og ikkje minst, sektorovergripande tenking og samarbeid.

Sektoriell tenking er diverre stadig altfor framtre-dande på alle nivå i samfunnet. Kommunane er nok dei som har kome lengst i å tenkje tverrfagleg. For å minimalisere verknaden av denne pandemien best mogeleg, er tverrfagleg arbeid heilt avgjerande. Og ikkje berre på kommunenivå, men òg på departements- og direktoratsnivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringsinnspill fra Barneombudet, hvor de beskriver at de er alvorlig bekymret for konsekvensene av koronapandemien for barn og unge, både på kort og lang sikt. Barneombudet støtter forslaget om at det bør legges frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester. Den må inkludere, men ikke være begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep. Disse medlemmer viser til at Barneombudet ber komiteen om å vedta forslaget, og samtidig se det i sammenheng med Barneombudets innspill om en helhetlig og tverrsektoriell tiltaksplan for å redusere koronapandemiens negative konsekvenser for barn og unge.

Disse medlemmer viser videre til Redd Barna, som mener en langtidsplan med langsiktige ressurstil-delinger vil kunne styrke forutsigbarheten for tjenestetilbydere, og være med på å sikre en langvarig satsing på barn og unge. Disse medlemmer viser til at Redd Barna mener en langtidsplan kan være et viktig virkemiddel for å oppnå dette, både som et ledd i å avhjelpe konsekvensene koronapandemien har hatt for barn og unge, men også i arbeidet med en langsiktig satsing på barn og unge. Disse medlemmer viser videre til Kirkens Bymisjon, som har etterlyst en reparasjonspakke

for barn og unge som både på kort og lang sikt reparerer og forebygger svært alvorlige langtidskonsekvenser for barn og unge etter pandemien. Disse medlemmer viser til at Kirkens Bymisjon støtter forslaget om at det utarbeides en langtidsplan for barn og unge, og mener det er viktig å ta på alvor konsekvensene av pandemien, prioritere barn og unge, og tenke langsiktig og tverrsektorielt.

Disse medlemmer viser til at Røde Kors i sitt høringsinnspill viser til at pandemien har forsterket forskjeller og lagt grunnlaget for mer varig ulikhet og utenforskap i samfunnet. En viktig lærdom fra koronapandemien er at tjenestetilbud rettet mot mennesker i sårbare situasjoner må ha solide beredskapsplaner for å kunne håndtere langvarige kriser. Adressering av sosial ulikhet må være en naturlig del av krisehåndteringen, og tiltak og informasjon må være tilpasset alle, særlig sårbare grupper. Disse medlemmer viser til at Røde Kors spesielt trekker frem at «koronagenerasjonen» trenger langvarige løft, gjennom å øke barnetrygden, skape trygge møteplasser, sikre nok helsesykepleiere og tilgjengelig psykisk helsehjelp. Tiltakene må være langsiktige og ikke falle bort når det ikke lenger deles ut kripakker.

Disse medlemmer viser til at Fellesorganisasjonen (FO) og Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner også støtter forslaget. FO trekker frem at de uavhengig av covid-19-pandemien lenge har ment at det trengs en stortingsmelding om tjenestetilbudet til barn og unge. FOs erfaring gjennom flere år er at tjenester til barn og unge varierer mye fra kommune til kommune og påvirker både tilgang og kvalitet på hjelp. Koronapandemien har forsterket dette bildet.

Disse medlemmer mener Koronakommisjonens funn og anbefalinger i sin rapport til regjeringen, NOU 2021:6, taler for at det utarbeides en langtidsplan for barn og unge. Disse medlemmer viser til at et av hovedbudskapene, nr. 15, er knyttet til barn og unge og byrden pandemien har lagt på dem. Koronakommisjonen skriver på s. 28:

«15. Barn og unge bærer en stor byrde under pandemien, og konsekvensene kan vise seg å vare utover i livsløpet til dem som er unge i dag. Hjemmeskole og digital undervisning kan gi mindre motivasjon og dårligere vilkår for læring. Det kan føre til frafall og gi varige konsekvenser for jobbmulighetene senere i livet. Sårbare barn

og unge har vært særlig utsatt under pandemien. Flere viktige tjenester falt helt eller delvis bort våren 2020. Det er bekymring for at omfanget av omsorgssvikt, vold og overgrep har økt under pandemien, men det foreligger foreløpig ikke sikre tall om dette. Myndighetene må utvikle planer for hvordan man skal sikre at sårbare barn og unge blir fanget opp og ivaretatt i framtidige kriser.»

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester, inkludert, men ikke begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester, inkludert, men ikke begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:208 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård om en langtidsplan for barn og unge – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 25. mai 2021

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Olav Urbø

ordfører

**DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
21/1680-

Dato
29. april 2021

Dokument 8:208 S (2020-2021) Representantforslag om en langtidsplan for barn og unge - uttalelse

Vi viser til at Familie- og kulturkomiteen har oversendt Dokument 8: 208 S (2020 – 2021) Representantforslag om en langtidsplan for barn og unge til Barne- og familiedepartementet til uttalelse. Forslaget lyder:

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester, inkludert, men ikke begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep.

Forslaget berører flere departementer. Barne- og familiedepartementet har innhentet synspunkter fra Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og jeg vil svare på vegne av departementene.

Jeg er enig i at koronakrisen med strenge smitteverntiltak har rammet barn og unge særlig hardt. Nedenfor vil jeg kommentere på de utfordringer som omtales særskilt i forslaget, før jeg kommenterer på selve forslaget om en stortingsmelding om en langtidsplan for barn og unge.

Om vold og overgrep

Tilgjengelig kunnskap om vold i nære relasjoner under pandemien bygger i hovedsak på statistikk fra hjelpetjenester og politi. Disse tallene sier noe om hvor mange som har oppsøkt hjelp, mottatt en tjeneste eller fått en sak registrert/anmeldt, men speiler ikke nødvendigvis omfanget av problemet. Vold i nære relasjoner foregår ofte i det skjulte, og kan være vanskelig å si fra om og avdekke.

Omfangsstudier om vold og overgrep

En nasjonal representativ undersøkelse blant ungdom i alderen 13–16 år gjennomført av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) viser at omkring 1 av 6 fortalte om minst en form for vold eller overgrep i løpet av de åtte ukene skolen var stengt våren 2020 (Hafstad & Augusti, 2020). 1 av 5 som oppga å ha opplevd psykisk eller fysisk vold, sa at de opplevde dette for første gang under nedstengingen. Når det gjelder nettovergrep, skjedde imidlertid dette for første gang under nedstengingen for nesten halvparten. Jenter var mye mer utsatt enn gutter. Ungdom i lavinntektsfamilier og der foreldrene hadde psykososiale vansker og ungdom med funksjonsnedsettelse var mer utsatt for vold og overgrep under skolenedstengingen, sammenliknet med ungdom uten slike belastninger. Undersøkelsen viser en kumulativ risiko for allerede voldsutsatte unge, samtidig som noen unge erfarte vold for første gang. Etter denne undersøkelsen har det kommet en ny smittebølge med delvis nedstengning, og vi vet foreløpig ikke virkningen av denne.

NTNU har på oppdrag fra Koronakommisjonen gjennomført en kunnskapsgjennomgang om konsekvenser av smitteverntiltakene for sårbare barn og unge. De konkluderer med at det basert på norske og internasjonale studier, ikke kan trekkes ensidige og solide konklusjoner om at omfanget av vold og overgrep har økt under pandemien (Skrove et al., 2021). Hovedtyngden av studiene viser imidlertid at situasjonen har forverret seg som følge av pandemien, på grunn av nedstenging, sosial isolasjon og karantene. Barn som ikke er i kontakt med hjelpeapparatet, eller ikke har fortalt om sine volds- og overgrepserfaringer til andre utenfor hjemmet, har en særlig utsatthet, men også barn som er kjent av hjelpetjenestene vil ha en forsterket utsatthet. Samtidig viser noen studier at et mindretall av barna fikk en forbedret situasjon.

Statistikk over anmeldte saker

Politets statistikk viser at tallet på anmeldte saker om mishandling i nære relasjoner (§§ 282 og 283) ble redusert med 2,2 pst. fra 2019 til 2020. Lovbrudd knyttet til trusler ble også redusert med 2,2 pst. i samme periode. Nedgangen i antallet anmeldelser kan både skyldes naturlig variasjon, at utsatte selv i mindre grad anmelder og at andre tjenester ikke avdekker og melder til politiet. Antallet anmeldelser i kategorien seksuallovbrudd mot barn under 16 år har økt med 4,8 pst. fra 2019 til 2020.

Om minoritetsrådgivere

IMDi minoritetsrådgivere har gitt råd og veiledning i totalt 723 saker i 2020. Tallet har gått opp 33 prosentpoeng siden 2019. Flertallet av sakene dreide seg om negativ sosial kontroll (69 %). Øvrige saker fordelte seg på trusler/vold (17 %), frykt for tvangsekteskap (5 %) og øvrige (9 %). Antallet henvendelser gikk ned i perioden da skolene var stengt, noe IMDi mener skyldes at det ikke var mulig å møtes fysisk og ha skjermede samtaler. Antallet henvendelser økte markant i siste halvår av 2020. IMDi viser til at flere henvendelser kom fra elever som opplevde at den negative sosiale kontrollen eskalerte under covid-19-pandemien. Økningen i antallet saker dreide seg i hovedsak om saker som gjelder jenter/kvinner. IMDi peker på at denne erfaringen viser hvor viktig det er at minoritetsrådgiverne er fysisk tilstede

på skolene for å kunne følge opp elever som utsettes for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Regjeringens arbeid mot vold og overgrep

Jeg er i likhet med forslagsstillerne bekymret for at nedstengningen og reduserte tjenestetilbud under pandemien kan ha bidratt til at vold og overgrep mot barn og unge i mindre grad har blitt avdekket. NKVTS vil på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gjennomføre en ny omfangsstudie våren 2021, slik at vi får mer kunnskap om omfang av vold og overgrep mot unge under pandemien.

Arbeidet mot vold og overgrep mot barn er høyt prioritert av regjeringen. Vi er nå inne i siste året for opptrappingsplanen mot vold og overgrep. I budsjettet for 2021 har vi styrket innsatsen med 96 mill. kroner, slik at den samlede satsingen i planperioden nå er på om lag 1,1 milliard kroner. Arbeidet videreføres, og regjeringen tar sikte på å fremme en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner før sommeren. Denne vil også omfatte vold mot barn. I tillegg skal vi etter planen også fremme en strategi mot internettrelaterte overgrep før sommeren.

I budsjettet for 2021 går i tillegg 10 mill. kroner til å styrke minoritetsrådgiverordningen med ti nye stillinger. Totalt er budsjettet for ordningen 63 mill. kroner, med 59 minoritetsrådgivere på utvalgte ungdoms- og videregående skoler. Det er minoritetsrådgivere i alle fylkeskommuner. Regjeringen tar sikte på å fremme en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold før sommeren.

Som statsministeren sa i sin redegjørelse 7. april, så vurderer Barne- og familiedepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet behovet for nye målrettede tiltak for å forebygge vold frem mot revidert nasjonalbudsjett.

Psykisk helse

Vi vet at mange barn og unge opplever økt ensomhet og tristhet og savner mer sosial kontakt med jevnaldrende under pandemien. For mange vil bekymringstankene og følelsen av ensomhet gå over når hverdagen blir mer som før. Men vi vet også at ensomhet kan føre til mer psykiske plager, særlig for allerede sårbare barn og unge. Dette er barn og unge med forhøyet risiko for å utvikle psykiske plager og lidelser. Jeg ser derfor alvorlig på at vi nå ser noe økning i unge som henvises til spesialisthelsetjenesten med mistanke om depresjon og spiseforstyrrelser.

Vi har tatt flere grep for å redusere de negative konsekvensene smitteverntiltakene har for barn og unges helse, blant annet har Regjeringen under pandemien gitt tydelige føringer for at tjenester og tilbud til barn og unge skal holdes åpne og være fysisk tilgjengelig så langt det er smittevernlig forsvarlig. Det er også bevilget om lag 2 mrd. kroner til ivaretagelse av sårbare grupper under pandemien, mye av dette har gått til å opprettholde tilbud og aktivitet til barn og unge, for eksempel har BUP nylig fått bevilget 100 mill. kroner for å styrke tilbudet sitt under pandemien. Dette kommer i tillegg til de langvarige satsingene vi har innenfor barn-

og ungefeltet, som Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019-2024). I 2021 er det bevilget 170 mill. kroner til tiltak i planen. Regjeringen vil i de årlige budsjettforslagene vurdere innfasing og prioritering av enkelttiltak i planen.

Vi vil også vurdere om det er behov for å styrke innsatsen ytterligere under pandemien. En ekspertgruppe som regjeringen oppnevnte i mars, skal se på konsekvensene pandemien har hatt for folks psykiske helse og rusbruk. De skal foreslå konkrete tiltak for hvor innsatsen bør styrkes for å møte disse utfordringene. Rapporten skal leveres 30. april 2021. Vurderingen fra denne ekspertgruppen skal inngå som en del av regjeringens beslutningsgrunnlag for nye tiltak.

Denne regjeringen satser på barn og unge. Et sentralt mål for regjeringen er å styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet til barn, unge og deres familier. En av de aller viktigste tjenestene rettet mot denne målgruppen er helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Regjeringen har i perioden 2014-2021 styrket helsestasjons- og skolehelsetjenesten betydelig, og i 2021 har vi bevilget over 1,3 mrd. kroner til tjenesten. Bevilgningen har blant annet resultert i en kraftig økning i antallet årsverk.

Krisepakker

I 2020 fremmet regjeringen flere krisepakker for å hjelpe sårbare grupper, og vi styrker innsatsen i 2021. Senest ved behandling av Prop. 79 S (2020 –2021) den 23. februar vedtok Stortinget tiltak for barn, unge og studenter som vil bidra til å forsterke innsatsen for sårbare grupper under koronapandemien. Dette omfatter blant annet 500 mill. kroner til kommunene til nye og utvidede sommerskoletilbud for elever i grunnskolen, for å bidra til å gi faglig, sosialt og kulturelt påfyll. 20 mill. kroner til sosiale lavterskeltilbud for studenter, 20 mill. kroner til utstyrssentraler og som nevnt allerede, 100 millioner til barne- og ungdomspsykiatrien.

I 2021 er det bevilget koronamidler til kommunesektoren på nær 16 milliarder kroner. I 2020 ble det bevilget om lag 18 milliarder kroner. Dette har gjort det mulig for kommunene å satse på gode barnehager, kunnskap i skolen og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene også under pandemien.

Regjeringen vurderer inn mot revidert nasjonalbudsjett, behovet for ytterligere midler til tiltak for å redusere de langsiktige konsekvensene av pandemien for sårbare grupper.

En stortingsmelding om langtidsplan for barn og unge

Jeg støtter forslagstillernes bekymring for hvilke konsekvenser pandemien har fått for barn og unge både på kort og lang sikt. Regjeringen har derfor fortløpende vurdert hva som kan bidra til å gjøre situasjonen bedre for barn og unge, som videre har utløst tiltak i de ulike krisepakkene som er fremmet.

Vi har hele tiden jobbet planmessig og målrettet for å ivareta sårbare barn og unge under

pandemien. Dette arbeidet vil vi fortsette også inn i gjenåpningen av samfunnet og etter pandemien.

I gjenåpningen av samfunnet vil barn og unge prioriteres først, men selv med vaksiner og gjenåpning vet vi at en del barn, unge og familier kommer til å ha det utfordrende i lang tid framover. Vi er i gang med å vurdere nærmere langsiktige konsekvenser av pandemien og smitteverntiltakene for barn og unge, inkludert konsekvenser for relasjoner i familien, og vi vil se på behov for tiltak.

Det gjøres allerede en stor innsats for barn og unge gjennom en rekke stortingsmeldinger, handlingsplaner og strategier som dekker de feltene som tas opp i forslaget. Selv om pandemien kan ha bidratt til å forsterke utfordringsbildet, er disse planene/meldingene høyst aktuelle. I arbeidet med å følge opp disse, må vi lære av erfaringene fra pandemien og ta høyde for konsekvensene av pandemien. I tillegg til handlingsplanene som allerede er nevnt ovenfor kan jeg blant annet vise til følgende sentrale dokumenter:

- Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019-2024)
- Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023)
- Meld. St. 6 (2019–2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*
- Meld. St. 18 (2020–2021) *Opplære, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*
- Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*
- Regjeringens integreringsstrategi (2019-2022)
- En melding til Stortinget om forebygging av utenforskap og inkludering av flere i arbeids- og samfunnsliv er under arbeid.

Nærmere om behovet for langtidsplan

Kommunene har ansvaret for mange av tjenestene for barn og unge, herunder barnehage, grunnskole, barnevern, helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kommunene er best egnet til å prioritere ressurser og tiltak der nytten og behovet er størst. Kommunene finansieres blant annet gjennom skatteinntekter og overføringer fra staten. Det er et mål at overføringene fra staten skal være forutsigbare fra år til år slik at kommunene kan planlegge langsiktig. For å gi kommunene forutsigbarhet i sine budsjettplaner, signaliseres det i kommuneproposisjonen i mai året før budsjettåret, hvor stor inntektsvekst kommunene kan vente å få i året som kommer. Denne regjeringen har i de årlige budsjettproposisjonene til Stortinget foreslått å øke rammeoverføringene til kommunene slik at kommunene har større handlingsrom til å prioritere viktige tiltak, herunder tiltak for barn og unge. Som grunnlag for regjeringens vurderinger av de årlige kommuneoppleggene inngår bl.a. anslag på merkostnader ved å opprettholde tjenestetilbudet ved en gitt utvikling i befolkningssammensetningen. Tilsvarende gjøres demografianslag for tilbudet som gis av de regionale helseforetakene.

For flere av de store velferdsområdene av betydning for barn og unge, eksisterer det dermed mekanismer for å hensynta endringer i bevilgningsbehov knyttet til tjenestetilbud til disse gruppene. Selv om behovene skulle være store, vil det derfor ikke være samme behov for langtidsplaner på disse områdene som det f.eks. kan være innenfor investeringstunge sektorer som forsvar og samferdsel som håndterer store investeringer hvor utgiftene løper over flere budsjettår.

Jeg understreker videre at departementene og de statlige virksomhetene planlegger for flere år selv om statsbudsjettene er ettårige. I de årlige budsjettproposisjonene omtales langsiktige mål og hvordan det arbeides for å nå disse. Direktoratene arbeider dessuten kontinuerlig for å utvikle tjenestene gjennom sin rolle som fagdirektorater. Langsiktige utviklingsplaner inngår naturlig i et slikt arbeid.

For å avgjøre hvilke langsiktige tiltak som er nødvendig vil det være viktig å få mer kunnskap om konsekvensene av den pågående pandemien. Som nevnt over har vi satt i gang flere arbeid for å se på dette. Det er imidlertid svært tidlig å trekke konklusjoner om hvilke langsiktige konsekvenser pandemien og de innførte smitteverntiltakene har for sårbare barn og unge. Regjeringen vil følge utviklingen tett fremover, og sette inn tiltak slik at de langsiktige konsekvensene blir så små som mulig. Regjeringen jobber målrettet og planmessig med tiltak for barn og unge, og vil vurdere behov for ytterlige tiltak basert på kunnskapen vi har og vil få om de langsiktige konsekvensene av koronapandemien. I lys av dette mener jeg det er lite hensiktsmessig å utarbeide en langtidsplan for barn og unge etter modell av NTP eller langtidsplanen for forsvaret.

Med hilsen

Kjell Ingolf Ropstad

